

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

28 päivänä tammikuuta 2015*

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Kuluttajasopimukset — Kuluttaja, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa ja joka on ostanut toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen pankin liikkeeseen laskemia arvopapereita kolmanteen jäsenvaltioon sijoittautuneelta välittäjältä — Toimivalta käsitellä kyseisten arvopapereiden liikkeeseenlaskijapankkia vastaan nostetut kanteet

Asiassa C-375/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Handelsgericht Wien (Itävalta) on esittänyt 20.6.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.7.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Harald Kolassa

vastaan

Barclays Bank plc,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja A. Prechal,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.5.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Harald Kolassa, edustajanaan Rechtsanwalt P. Miller,
- Barclays Bank plc, edustajanaan Rechtsanwalt H. Bielez,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään M. Bulterman,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan komissio, asiamiehinään B. Eggers ja A.-M. Rouchaud-Joët,
kuultuaan julkisasiamiehen 3.9.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan ja 3 alakohdan sekä 15 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Harald Kolassa, kotipaikka Wien (Itävalta), ja Lontooseen (Yhdistynyt kuningaskunta) sijoittautunut Barclays Bank plc (jäljempänä Barclays Bank) ja jossa Kolassa kyseisen pankin sopimusperusteiseen, sopimusta edeltävään ja deliktiperusteiseen vastuuseen vedoten vaatii vahingonkorvausta siitä, että hänen kyseisen pankin liikkeelle laskeman rahoitusvälineen avulla tekemänsä sijoituksen arvo oli alentunut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 2 ja 11–15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Eräät tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden tunnustamista koskevien kansallisten sääntöjen väliset erot vaikeuttavat sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin, ovat välttämättömiä.

--

- (11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.
- (12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.
- (13) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.

(14) Jollei tässä asetuksessa säädettyistä yksinomaista toimivaltaa koskevista perusteista muuta johdu, osapuolten oikeutta sopia toimivaltaisesta tuomioistuimesta on kunnioitettava muissa sopimuksissa kuin vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimuksissa, joissa sallitaan ainoastaan rajoitetumpi oikeus sopia tuomioistuimen toimivallasta.

(15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. – –”

4 Kyseisen asetuksen II luvussa olevissa 2–31 artiklassa annetaan toimivaltaa koskevat säännöt.

5 II luvun 1 jaksossa, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, on 2 artikla, jonka 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

6 Kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 ja 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan veloitteen täytäntöönpanopaikka on:

— irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, minne tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,

— palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,

c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.”

7 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jaksossa, jonka otsikko on ”Toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa”, on muun muassa 15 artikla, jonka 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan säännöksistä muuta johdu,

a) jos sopimus koskee irtaimen kauppaa ja hinta on suoritettava maksuerissä, tai

b) jos sopimus koskee lainaa, joka on maksettava takaisin erissä, tai muuta luottoa, joka on tarkoitettu irtaimen kaupan rahoittamiseen, tai

- c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.”
- 8 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 4 jaksossa olevan 16 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”1. Kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai sen paikkakunnan tuomioistuimissa, missä kuluttajan kotipaikka on.
2. Toinen sopimuspuoli voi nostaa kanteen kuluttajaa vastaan ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä kuluttajan kotipaikka on.”
- 9 Kyseisen asetuksen II luvun 8 jaksossa, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen toimivallan ja menettelyn edellytysten tutkiminen”, olevissa 25 ja 26 artiklassa säädetään seuraavaa:

”25 artikla

Jos jäsenvaltion tuomioistuimessa nostettu kanne koskee pääasiallisesti asiaa, jonka toisen jäsenvaltion tuomioistuin on 22 artiklan mukaan yksinomaisesti toimivaltainen tutkimaan, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta.

26 artikla

1. Jos jäsenvaltiossa nostetaan kanne sellaista vastaajaa vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, ja jos vastaaja ei vastaa, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta, jollei se ole toimivaltainen tämän asetuksen säännösten mukaan.
2. Tuomioistuimen on keskeytettävä asian käsittely, kunnes on selvitetty, että vastaajalla on ollut mahdollisuus saada haastehakemus tai muu vastaava asiakirja niin hyvissä ajoin, että hän on voinut valmistautua vastaamaan asiassa tai että kaikkiin tätä varten tarpeellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

--”

Itävallan oikeus

- 10 Pääomamarkkinoita koskevan lain (Kapitalmarktgesetz), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 11 §:ssä säädettiin seuraavaa:
- ”1. Sijoittajalle sen seurauksena, että hän on luottanut esitteessä annettuihin tietoihin tai muihin tässä liittovaltion laissa edellytettäviin tietoihin (6 §), jotka ovat merkityksellisiä arvopapereista tai sijoituskohteista muodostettavan arvion kannalta, aiheutuneesta vahingosta on vastuussa
- 1) liikkeeseenlaskija, jonka tuottamus tai jonka palveluksessa olevien henkilöiden tai muiden esitteen laatimiseen osallistuneiden henkilöiden tuottamus on johtanut virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin,
- 2) esitteen tarkastaja, jonka tuottamus tai jonka palveluksessa olevien henkilöiden tai muiden esitteen tarkastamiseen osallistuneiden henkilöiden tuottamus on johtanut virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin,

--

3) henkilö, joka on omissa nimissään tai toisen nimissä ottanut sijoittajalta sopimusta koskevan sitoumuksen, ja sopimuksen välittänyt henkilö, jos nämä henkilöt harjoittavat ammattimaista arvopapereiden tai sijoituskohteiden kauppaa tai välitystä ja jos he itse tai heidän palveluksessaan olevat henkilöt tiesivät, että edellä 1 kohdassa tarkoitettut tiedot tai tarkastus eivät pitäneet paikkaansa, taikka jos heidän tietämättömyytensä johtui törkeästä huolimattomuudesta – –

2. Ulkomaisten liikkeeseenlaskijoiden arvopapereiden tai sijoituskohteiden tapauksessa 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu vastuu koskee myös sitä, joka on tehnyt [Itävallassa] tarjouksen, josta on laadittava esite.

3. Jos vastuussa on samanaikaisesti useita henkilöitä, heidän vastuunsa on solidaarista. Solidaarisessa vastuussa olevan henkilön vastuu ei vähene sen vuoksi, että muutkin henkilöt ovat vastuussa saman vahingon korvaamisesta.

4. Vastuuta ei voida etukäteen sulkea pois eikä rajata sijoittajien vahingoksi.

– –

8. Tämän pykälän säännöksiä ei sovelleta muiden lain säännösten tai sopimusten rikkomiseen perustuviin vahingonkorvausvaatimuksiin.”

11 Sijoitusrahastolain (Investmentfondsgesetz), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, 26 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”1. Ulkomaisen pääomasijoitusrahasto-osuuden hankkijalle on toimitettava maksutta rahaston säännöt ja/tai pääomasijoitusyhtiön perustamisasiakirja, ulkomaisen pääomasijoitusyhtiön esite ja sopimushakemuksen jäljennös ennen sopimuksen tekemistä. Hakulomakkeesta on käytävä ilmi merkintäpalkkion suuruus ja pääomasijoitusyhtiölle vuosittain maksettava korvaus.

2. Esitteeseen on sisällytettävä kaikki sellaiset tiedot, jotka ovat hakemusta tehtäessä olennaisen tärkeitä ulkomaisten pääomasijoitusrahasto-osuuksien arvioimiseksi. – – Esitteeseen on lisäksi sisällytettävä seuraavat tiedot:

1) ulkomaisen pääomasijoitusyhtiön, talletettujen varojen sijoittamisesta päättävän yrityksen (rahastoyhtiön), pääomasijoitusrahasto-osuuksien myynnistä vastaavan yrityksen (myyntiyhtiön) sekä talletuspankin nimi tai toiminimi, yhtiömuoto, kotipaikka ja oma pääoma (osake- tai peruspääoma, josta on vähennetty maksamaton pääoma ja johon on lisätty varaukset);

2) edustajan ja maksupaikkojen toiminimi, kotipaikka ja osoite;

3) se, mitä kohteita omaisuudella voidaan hankkia, minkä periaatteiden mukaan ne valitaan, hankitaanko ainoastaan pörssissä noteerattuja arvopapereita – tarvittaessa mainiten kyseeseen tulevat pörssit –, kuinka omaisuuden tuotto käytetään ja pidetäänkö – ja jos pidetään, missä määrin – osa omaisuudesta pankkitilisaatavina;

4) edellytykset, joiden täytyessä osuuksien haltijat voivat vaatia osuuksiaan vastaavan omaisuuden osan maksamista, ja tähän toimivaltaiset elimet.

– – Esitteen tarkastajana toimivan edustajan on tarkastettava, että esite pitää paikkansa ja on tyhjentävä. [Pääomamarkkinoita koskevan lain] esitteen laatimista, muuttamista ja tarkastamista sekä sen sisällön aiheuttamaa vastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan mutatis mutandis sekä esitteen liikkeellelaskijaan että sen tarkastajaan. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 12 Kolassa sijoitti direktanlage.at AG -nimisen itävaltalaisen pankin (jäljempänä direktanlage.at) välityksellä kuluttajana 68 180,36 euroa X1 Global EUR Index -todistuksiin (jäljempänä todistukset). Kyseiset todistukset oli laskenut liikkeeseen Yhdistyneen kuningaskunnan kaupparekisteriin merkitty Barclays Bank -niminen pankki, jolla on sivuliike myös Frankfurt am Mainissa (Saksa).
- 13 Barclays Bank levitti todistuksia liikkeeseen laskettaessa 22.9.2005 päivättyä perusesitettä. Kyseisiin todistuksiin sovelletaan 20.12.2005 yleisön tietoon saatettuja yleisiä ehtoja. Barclays Bankin pyynnöstä kyseistä perusesitettä levitettiin myös Itävallassa. Yleinen merkintätarjous oli voimassa 20.12.2005–24.2.2006, ja kyseiset todistukset laskettiin liikkeeseen 31.3.2006. Takaisinmaksu tapahtuu vuonna 2016. Lainaehtojen mukaan merkintäsopimus on lisäksi mahdollista irtisanoa.
- 14 Kyseiset todistukset ovat haltijavelkakirjoja. Takaisin maksettava määrä ja siten näiden velkakirjojen arvo määritetään noudattaen indeksiä, joka muodostuu useamman kohderahaston salkusta, joten kyseinen arvo on suoraan kytköksissä tähän salkkuun. X1 Fund Allocation GmbH -nimisen yhtiön, jonka tehtäväksi Barclays Bank oli antanut todistusten liikkeeseenlaskusta saatavien varojen sijoittamisen, oli määrä perustaa tämä salkku ja vastata sen hoidosta. Suuri osa näistä varoista menetettiin. Kyseisten todistusten arvoksi arvioidaan nykyisin nolla euroa, minkä Kolassa kuitenkin kiistää.
- 15 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kyseiset todistukset myytiin institutionaalisille sijoittajille, jotka myivät ne edelleen muun muassa kuluttajille. Tässä tapauksessa direktanlage.at tilasi Kolassan allekirjoitettavakseen haluamat todistukset saksalaiselta emoyhtiöltään eli Müncheniin (Saksa) sijoittautuneelta DAB Bank AG:lta, joka oli puolestaan hankkinut ne Barclays Bankilta. Nämä tilaukset tehtiin ja pantiin täytäntöön joka kerta asianomaisten yhtiöiden nimissä. Direktanlage.at suoritti yleisten sopimusehtojensa mukaisesti Kolassan toimeksiannon ”säilyttämällä arvopaperit”, mikä tarkoittaa, että se säilytti todistukset Münchenissä katevaroina omissa nimissään ja asiakkaidensa lukuun. Kolassa voi vaatia ainoastaan kyseistä osuutta katevaroista vastaavan todistusten määrän luovuttamista, koska itse todistuksia ei voitu siirtää hänen nimiinsä.
- 16 Kolassa on vahinkoa kärsineenä sijoittajana nostanut kanteen Handelsgericht Wienissä, jossa hän Barclays Bankin sopimusperusteiseen, sopimusta edeltävään ja deliktiperusteiseen vastuuseen vedoten vaatii 73 705,07 euron suuruista vahingonkorvausta. Hän väittää, että jos pankki olisi menetellyt lainmukaisesti, hän ei olisi tehnyt kyseistä sijoitusta vaan sijoittanut pääoman laajasti hajautettuun, neutraalisti painotettuun arvopaperisalkkuun ja olisi siten erääntymisajankohtana saanut vaaditun summan eli sijoitetun summan korkoineen.
- 17 Kolassa perustelee asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaa ensisijaisesti asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdalla ja toissijaisesti saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdalla ja 3 alakohdalla.
- 18 Barclays Bank kiistää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa sekä Kolassan esittämien väitteiden perusteltavuuden että asiaa käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaisuuden.
- 19 Näissä olosuhteissa Handelsgericht Wien on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) a) Onko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan sanamuotoa ’kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä’ tulkittava siten, että

- i) kantaja, joka on kuluttajana hankkinut haltijavelkakirjan jälkimarkkinoilla ja esittää nyt liikkeeseenlaskijaan kohdistuvia vaatimuksia esitteeseen liittyvän vastuun perusteella tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyönnin vuoksi sekä lainaehtojen perusteella, voi vedota näihin toimivaltasäännöksiin, jos kantajasta on tullut johdannaisesti liikkeeseenlaskijan ja alkuperäisen merkitsijän välisen sopimussuhteen osapuoli ostaessaan arvopaperin kolmannelta osapuolelta?
 - ii) [mikäli ensimmäisen kysymyksen a kohdan i alakohtaan vastataan myöntävästi,] kantaja voi vedota [asetuksen N:o 44/2001] 15 artiklassa säädettyyn toimivaltaan myös silloin, kun kolmas osapuoli, jolta kuluttaja on ostanut haltijavelkakirjan, on hankkinut sen aiemmin sellaiseen tarkoitukseen, jota voidaan pitää sen ammattiin tai elinkeinotoimintaan liittyvänä, eli kun kantajasta tulee lainasuhteen osapuoli muun kuin kuluttajan tilalle, ja
 - iii) [mikäli ensimmäisen kysymyksen a kohdan i ja ii alakohtaan vastataan myöntävästi,] kantajana oleva kuluttaja voi vedota [asetuksen N:o 44/2001] 15 artiklassa säädettyyn, kuluttajansuojaa koskevaan toimivaltaan myös silloin, kun velkakirjan haltija ei ole hän itse vaan kolmas osapuoli, jonka tehtäväksi kantaja on antanut arvopapereiden hankinnan ja joka ei itse ole kuluttaja vaan joka sopimuksen mukaisesti säilyttää arvopapereita omissa nimissään kantajan puolesta, ja kun kantaja voi vaatia kyseisten arvopapereiden luovuttamista ainoastaan velvoiteoikeudellisella perusteella?
- b) [Mikäli ensimmäisen kysymyksen a kohdan i alakohtaan vastataan myöntävästi,] onko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan perusteella katsottava, että lainanotosta johtuvan sopimusperusteisen oikeusperustan vuoksi asiaa käsittelevällä tuomioistuimella on myös liitännäinen toimivalta tarkastella mainitusta lainanotosta johtuvia deliktiperusteisia vaatimuksia?
- 2) a) Onko [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan sanamuotoa 'sopimusta koskevassa asiassa' tulkittava siten, että
- i) kantaja, joka on hankkinut haltijavelkakirjan jälkimarkkinoilla ja esittää nyt liikkeeseenlaskijaan kohdistuvia vaatimuksia esitteeseen liittyvän vastuun perusteella tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyönnin vuoksi sekä lainaehtojen perusteella, voi vedota näihin toimivaltasäännöksiin, jos kantajasta on tullut johdannaisesti liikkeeseenlaskijan ja alkuperäisen merkitsijän välisen sopimussuhteen osapuoli ostaessaan arvopaperin kolmannelta osapuolelta, ja
 - ii) [mikäli toisen kysymyksen a kohdan i alakohtaan vastataan myöntävästi,] kantaja voi vedota [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädettyyn toimivaltaan myös silloin, kun velkakirjan haltija ei ole hän itse vaan kolmas osapuoli, jonka tehtäväksi kantaja on antanut arvopapereiden hankinnan ja joka sopimuksen mukaisesti säilyttää arvopapereita omissa nimissään kantajan puolesta, kun kantaja voi vaatia kyseisten arvopapereiden luovuttamista ainoastaan velvoiteoikeudellisella perusteella?
- b) [Mikäli toisen kysymyksen a kohdan i alakohtaan vastataan myöntävästi,] onko [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdan perusteella katsottava, että lainanotosta johtuvan sopimusperusteisen oikeusperustan vuoksi asiaa käsittelevällä tuomioistuimella on myös liitännäinen toimivalta tarkastella mainitusta lainanotosta johtuvia deliktiperusteisia vaatimuksia?

- 3) a) Onko pääomamarkkinaoikeuden mukaisissa esitteeseen liittyvissä korvausvaatimuksissa ja vaatimuksissa, jotka perustuvat suojelu- ja tiedonantovelvollisuuksien laiminlyömiseen haltijavelkakirjan liikkeeseenlaskun yhteydessä, kyse [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetusta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevasta asiasta?
- i) [Mikäli kolmannen kysymyksen a kohtaan vastataan myöntävästi,] päteekö tämä myös silloin, kun henkilö, joka ei itse ole velkakirjan haltija vaan jolla ainoastaan on velvoiteoikeudellinen oikeus esittää palauttamisvaatimus haltijalle, joka säilyttää arvopapereita hänen puolestaan, esittää näitä vaatimuksia liikkeeseenlaskijalle?
- b) Onko [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 3 alakohdan sanamuotoa 'sen paikkakunnan --, missä vahinko sattui tai saattaa sattua' tulkittava siten, että kun arvopaperi on ostettu tahallisesti virheellisen tiedon perusteella,
- i) paikkakunnan, missä vahinko sattui, katsotaan tarkoittavan vahinkoa kärsineen osapuolen kotipaikkaa, missä on hänen omaisuutensa keskuspaikka?
- ii) [mikäli kolmannen kysymyksen b kohdan i alakohtaan vastataan myöntävästi,] päteekö tämä myös silloin, kun ostotoimeksianto ja valuutan siirto on mahdollista peruuttaa arvopapereiden luovutukseen asti ja kun luovutus tapahtui jonkin aikaa vahinkoa kärsineen osapuolen tilin veloittamisen jälkeen toisessa jäsenvaltiossa?
- 4) Kun kansallinen tuomioistuin arvioi toimivallan [asetuksen N:o 44/2001] 25 ja 26 artiklan mukaisesti sellaisten kiistanalaisten tosiseikkojen osalta, jotka ovat merkityksellisiä sekä toimivaltaisuuksien että esitetyn vaatimuksen olemassaolon kannalta (kahdella tapaa merkitykselliset tosiseikat), onko sen toimitettava kattava todistelu vai onko sen toimivaltaisuuksista päättäessään pidettävä lähtökohtana kantajan väitteiden oikeellisuutta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 20 Kansallinen tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kantaja, joka on kuluttajana hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta elinkeinonharjoittajalta, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseisen arvopaperin liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.
- 21 Aluksi on syytä yhtäältä muistuttaa, että siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 on jäsenvaltioiden välisissä suhteissa korvattu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se oli muutettuna peräkkäisillä yleissopimuksilla uusien jäsenvaltioiden liittyessä kyseiseen yleissopimukseen, unionin tuomioistuimen tämän yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös mainitun asetuksen säännösten osalta silloin, kun kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (tuomio Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 22 Toisaalta asetuksen N:o 44/2001 ja erityisesti sen 15 artiklan 1 kohdan käsitteitä on tulkittava itsenäisesti, ja tällöin perustana on käytettävä lähtökohtaisesti mainitun asetuksen järjestelmää ja tavoitteita, jotta taataan sen yhtenäinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa (ks. tuomio Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 23 Asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohtaa sovelletaan tilanteessa, jossa kolme edellytystä on täyttynyt eli jossa ensinnäkin yksi sopimuspuoli on kuluttaja, joka toimii asiayhteydessä, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, toiseksi tällaisen kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä on tosiasiallisesti tehty sopimus ja kolmanneksi tällainen sopimus kuuluu johonkin mainitun 15 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetuista ryhmistä. Näiden kolmen edellytyksen on täytyttävä kumulatiivisesti, joten jos yksi niistä jää täyttymättä, toimivaltaa ei voida määrittää kuluttajien tekemiä sopimuksia koskevien sääntöjen mukaan (tuomio *Česká spořitelna*, EU:C:2013:165, 30 kohta).
- 24 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee tältä osin, että edellisessä kohdassa mainitut ensimmäinen ja kolmas edellytys ovat – kuten myös julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 28 kohdassa toteaa – tässä tapauksessa täyttyneet.
- 25 On siis riittävää tutkia, täyttyykö toinen edellytys, joka liittyy siihen, että vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan kanssa on tehty sopimus, pääasiassa esillä olevissa olosuhteissa.
- 26 Kansallisen tuomioistuimen lyhyestä tosiseikkoja koskevasta esityksestä ilmenee tältä osin, ettei – mikä kyseisen tuomioistuimen on tästä huolimatta tarkistettava – Barclays Bankin ja Kolassan välillä ole sopimusta, sillä viimeksi mainittu ei ole edellä 14 kohdassa mainittujen velkakirjojen haltija, vaan direktanlage.at säilyttää niitä katevaroina omissa nimissään. Kansallinen tuomioistuin toteaa sitä vastoin myös, että Kolassa voi vaatia kyseistä osuutta katevaroista vastaavan todistusten määrän luovuttamista, koska todistuksia ei voitu siirtää hänen nimiinsä.
- 27 Kolassan mukaan kuluttajansuoja edellyttää, että tällaisissa olosuhteissa omaksutaan taloudellinen näkemys ja katsotaan, että hänen itsensä ja Barclays Bankin välillä on hyvinkin tehty asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus, sillä direktanlage.at on toiminut välittäjänä.
- 28 Aluksi on tärkeää muistuttaa, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohta on poikkeus sekä kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetystä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä, jonka mukaan toimivaltaisista ovat sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa vastaajan kotipaikka on, että siitä saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa annetusta säännöstä, joka koskee erityistä toimivaltaa sopimusasioissa ja jonka mukaan toimivaltainen on sen paikkakunnan tuomioistuin, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai on täytettävä. Kyseistä 15 artiklan 1 kohtaa on siis välttämättä tulkittava suppeasti (ks. tuomio *Česká spořitelna*, EU:C:2013:165, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Edellytys, jonka mukaan kuluttajan ja vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan välillä on oltava sopimus, mahdollistaa toimivallan jakaantumisen ennustettavuuden takaamisen, mikä on yksi asetuksen N:o 44/2001 tavoitteista, kuten sen 11 perustelukappaleesta ilmenee.
- 30 Näin ollen on syytä katsoa, että edellytystä, jonka mukaan sopimuksen on oltava tehty vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan itsensä kanssa, ei voida tulkita siten, että kyseinen edellytys täytyisi myös silloin, kun kyse on sopimusketjusta, jonka mukaisesti kyseinen elinkeinonharjoittaja siirtää tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia kuluttajalle.
- 31 Tämä näkemys saa tukea asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklasta, kun niitä luetaan yhdessä.
- 32 Kyseisen asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa annettuja sääntöjä, jotka liittyvät toimivaltaan kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa, sovelletaan kyseisen artiklan sanamuodon mukaan yksinomaan kuluttajan toista sopimuspuolta vastaan nostamaan kanteeseen, mikä välttämättä tarkoittaa sitä, että kuluttaja on tehnyt sopimuksen vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan kanssa.

- 33 Unionin tuomioistuin on tosin todennut, että asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdassa säädettyä käsitettä ”toinen sopimuspuoli” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan myös toimijan, jonka kanssa kuluttaja on tehnyt kyseisen sopimuksen, sopimuspuolta (tuomio Maletic, EU:C:2013:735, 32 kohta). Tämä tulkinta perustuu kuitenkin sellaisiin erityisiin olosuhteisiin, joissa kuluttaja oli heti alkuunsa sopimusoikeudellisesti erottamattomasti sidoksissa kahteen sopimuspuoleen. Kuluttajan jäsenvaltioon sijoittautuneen sopimuspuolen sulkemisesta kyseisen 16 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle olisi lisäksi seurannut, että tuomioistuin, jossa nostetulla kanteella vaaditaan näiden kahden sopimuspuolen velvoittamista suoritukseen yhteisvastuullisesti, olisi ollut toimivaltainen vain toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen toimijan osalta.
- 34 Tällainen tulkinta ei voi olla pätevä pääasian olosuhteissa, joissa vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan kanssa ei ole tehty minkäänlaista sopimusta.
- 35 Edellä lausutusta seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei kantaja, joka on pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa kuluttajana hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta elinkeinonharjoittajalta tekemättä sopimusta velkakirjan liikkeeseenlaskijan kanssa – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava –, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseistä liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.

Toinen kysymys

- 36 Kansallinen tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdasta tulkittava siten, että kantaja, joka on hankkinut kolmannelta haltijavelkakirjan, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseisen haltijavelkakirjan liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.
- 37 Tähän kysymykseen vastattaessa on syytä heti aluksi muistuttaa, ettei asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua käsitettä ”sopimusta koskeva asia” voida tulkita siten, että siinä viitattaisiin siihen määritelmään, jolla sovellettavassa kansallisessa laissa luonnehditaan kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevaa oikeussuhdetta. Kyseistä käsitettä on päinvastoin tulkittava itsenäisesti, ja tulkinnessa on tukeuduttava mainitun asetuksen järjestelmään ja tavoitteisiin, jotta sen yhdenmukainen soveltaminen kaikissa sopimusvaltioissa taattaisiin (tuomio Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, 10 kohta ja tuomio Česká spořitelna, EU:C:2013:165, 45 kohta).
- 38 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan soveltamisedellytyksenä ei – toisin kuin sen 15 artiklan 1 kohdan – ole se, että sopimus on tehty, joten se seikka, että toimivalta suljetaan pois toiseksi mainitun säännöksen nojalla, ei välttämättä estä ensin mainitun säännöksen soveltamista.
- 39 Vaikka asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa ei edellytetäkään sopimuksen tekemistä, velvoitteen tunnistaminen on kuitenkin välttämätöntä tämän säännöksen soveltamiseksi, koska tuomioistuimen toimivalta vahvistetaan kyseisen säännöksen nojalla sen paikkakunnan mukaan, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä. Jotta kyseisessä säännöksessä säädettyä, sopimusta koskevaan asiaan sovellettavaa erityistä toimivaltasääntöä voitaisiin soveltaa, on siis määritettävä se oikeudellinen velvoite, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen ja johon kanteen perustuu (ks. tuomio Česká spořitelna, EU:C:2013:165, 46 ja 47 kohta).
- 40 Kansallisen tuomioistuimen lyhyestä tosiseikkoja koskevasta esityksestä ilmenee tältä osin, ettei Barclays Bank pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa ole vapaaehtoisesti antanut suostumusta Kolassaan kohdistuvaan oikeudelliseen velvoitteeseen, vaikka sillä sovellettavan kansallisen oikeuden mukaan onkin tiettyjä velvollisuuksia tätä kohtaan.

41 Edellä lausutusta seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, ettei kantaja, joka on pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta henkilöltä ilman, että velkakirjan liikkeeseenlaskija olisi vapaaehtoisesti antanut suostumusta kyseiseen kantajaan kohdistuvaan oikeudelliseen velvoitteeseen – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava –, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseistä liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.

Kolmas kysymys

42 Kansallinen tuomioistuin kysyy kolmannelta kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että sitä sovelletaan kanteeseen, jossa vedotaan siihen, että todistuksen liikkeeseenlaskija on vastuussa siihen liittyvän esitteen perusteella ja myös muiden kyseiselle liikkeeseenlaskijalle kuuluvien, lakiin perustuvien tiedottamisvelvoitteiden rikkomisen perusteella, ja että tämä mahdollistaa näin sen toteamisen, että kantajan kotipaikan tuomioistuin on toimivaltainen sen paikkakunnan tuomioistuimena, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.

43 Tästä on heti aluksi todettava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava itsenäisesti ja suppeasti (ks. vastaavasti tuomio Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, 43–45 kohta).

44 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuun ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian” käsitteeseen kuuluvat kaikki sellaiset kanteet, joissa vaaditaan vastaajan vastuun toteuttamista ja jotka eivät kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla liity ”sopimusta koskevaan asiaan” (tuomio Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, 20 kohta). Näin on siis katsottava, että liikkeeseenlaskijaa vastaan esitteen perusteella ja sijoittajien tiedottamista koskevien, lakiin perustuvien muiden velvoitteiden rikkomisen perusteella nostetun vastuun toteuttamista koskevat kanteet kuuluvat sopimukseen perustumattomien vahingonkorvausasioiden alaan niiltä osin kuin ne eivät kuulu tämän tuomion 39 kohdassa määritellyn käsitteen ”sopimusta koskeva asia” soveltamisalaan.

45 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisesta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa on syytä muistuttaa, että kyseisessä säännöksessä olevalla ilmaisulla ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” tarkoitetaan yhtä hyvin vahingon ilmenemispaiikkaa kuin paikkaa, jossa tämän vahingon aiheuttanut, kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut, joten vastaajaa vastaan voidaan kantajan valinnan mukaan nostaa kanteen jommankumman paikkakunnan tuomioistuimessa (tuomio Coty Germany, EU:C:2014:1318, 46 kohta).

46 Tältä osin oikeuskäytännössä on vakiintuneesti todettu, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa säädetty toimivaltaa koskeva sääntö perustuu riita-asian ja sen paikkakunnan tuomioistuimen, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, välisen erityisen läheisen liittymän olemassaoloon, minkä vuoksi toimivalta on hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella perusteltua antaa näille tuomioistuimille (tuomio Coty Germany, EU:C:2014:1318, 47 kohta).

47 Koska yhden tämän tuomion 45 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tunnustetun liittymän yksilöinnin on mahdollistettava sellaisen tuomioistuimen toimivallan vahvistaminen, joka on objektiivisesti katsoen parhaassa asemassa arvioimaan, täytyvätkö oikeuteen haastetun henkilön vahingonkorvausvastuun edellytykset, asia voidaan pätevästi saattaa vain sen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jonka toimialueella asian kannalta merkityksellinen liittymä sijaitsee (tuomio Coty Germany, EU:C:2014:1318, 48 kohta).

- 48 On syytä muistuttaa oikeuskäytännössä todetun, että ilmaisulla ”paikkakun[ta] – –, missä vahinko sattui” ei tarkoiteta kantajan kotipaikkaa vain siitä syystä, että hän on kärsinyt siellä taloudellisen vahingon seurauksena omaisuuserien menettämistä toisessa jäsenvaltiossa (tuomio Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, 21 kohta).
- 49 Pelkästään se, että kantajalle on aiheutunut taloudellisia seurauksia, ei näin ollen oikeuta sitä, että toimivalta annettaisiin viimeksi mainitun kotipaikan tuomioistuimille, jos – kuten asian laita oli tuomioon Kronhofer (EU:C:2004:364) johtaneessa asiassa – kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut ja vahinko on ilmennyt toisen jäsenvaltion alueella (ks. vastaavasti tuomio Kronhofer, EU:C:2004:364, 20 kohta).
- 50 Tällainen toimivallan antaminen on sitä vastoin perusteltua siltä osin kuin kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma todellakin sattuu tai vahinko ilmenee kantajan kotipaikassa.
- 51 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee tältä osin yhtäältä, ettei todistusten arvonalentuminen johtunut rahoitusmarkkinoiden vaihteluista vaan niiden rahastojen hoidosta, joihin todistusten liikkeeseenlaskusta saadut rahat sijoitettiin, mikä viime vaiheessa esti niiden arvon myönteisen kehittymisen. Toisaalta ne toimenpiteet tai laiminlyönnit, joihin Barclays Bankin väitetään syyllistyneen lakiin perustuvien tiedonantovelvollisuuksiensa suhteen, tapahtuivat ennen Kolassan tekemää sijoitusta ja olivat tämän mukaan ratkaisevia kyseisen sijoituksen kannalta katsoen.
- 52 Jos oletetaan, että Barclays Bankin toimenpiteet tai laiminlyönnit olivat Kolassalle aiheutuneen vahingon syntymisen välttämätön edellytys, mikä riittäisi mahdollistamaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisen (ks. vastaavasti tuomio DFDS Torline, C-18/02, EU:C:2004:74, 34 kohta), on vielä tarkistettava, miltä osin pääasian olosuhteet mahdollistavat sen, että kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman katsottaisiin sattuneen tai vahingon katsottaisiin ilmenneen kantajan kotipaikassa.
- 53 Väitetyn vahingon aiheuttaneesta, kausaaliyhteydessä olevasta tapahtumasta eli siitä, että Barclays Bank olisi rikkonut esitteeseen ja sijoittajien tiedottamiseen liittyviä, lakiin perustuvia velvoitteitaan, on syytä todeta, ettei tällaisen rikkomisen mahdollisesti muodostavien toimenpiteiden tai laiminlyöntien voida katsoa tapahtuneen väitetyistä vahinkoa kärsineen sijoittajan kotipaikassa, koska yksikään asiakirja-aineistosta ilmenevä seikka ei osoita, että kyseisen pankin ehdottamia sijoitustapoja ja niihin liittyvien esitteiden sisältöä koskevat päätökset olisi tehty sijoittajan kotipaikan jäsenvaltiossa tai että kyseiset esitteet olisi alun perin laadittu ja niitä olisi levitetty muualla kuin kyseisen pankin kotipaikan jäsenvaltiossa.
- 54 Vahingon ilmenemisestä on sitä vastoin todettava, että tämän tuomion 51 kohdassa esitettyjen kaltaisissa olosuhteissa vahinko syntyy siinä paikassa, jossa se aiheutuu sijoittajalle.
- 55 Kantajan kotipaikan tuomioistuimet ovat vahingon ilmenemisen perusteella toimivaltaisia käsittelemään tällaisen kanteen muun muassa silloin, kun kyseinen vahinko toteutuu välittömästi kyseisellä kantajalla näiden tuomioistuinten tuomiopiiriin sijoittautuneessa pankissa olevalla pankkitilillä.
- 56 Tällä tavoin yksilöity vahingon ilmenemispaikka vastaa tämän tuomion 51 kohdassa tarkoitettua kaltaisissa olosuhteissa sitä asetuksen N:o 44/2001 tavoitetta, jona on unioniin sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojan vahvistaminen, koska sillä mahdollistetaan samalla kertaa sekä se, että kantaja voi vaivattomasti yksilöidä tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi asiansa saattaa, että se, että vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kante (ks. vastaavasti tuomio Kronhofer, EU:C:2004:364, 20 kohta), sillä todistuksen liikkeeseenlaskijan, joka ei noudata esitteeseen liittyviä, lakiin perustuvia velvollisuuksiaan ja joka päättää antaa kyseiseen todistukseen liittyvän esitteen tiedoksi muissa jäsenvaltioissa, pitää varautua siihen, että riittämättömiä tietoja saaneet toimijat, joiden kotipaikka on näissä jäsenvaltioissa, sijoittavat kyseiseen todistukseen ja kärsivät vahinkoa.

57 Edellä lausutun perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava niin, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan kanteeseen, jossa vedotaan siihen, että todistuksen liikkeeseenlaskija on vastuussa siihen liittyvän esitteen perusteella ja myös muiden kyseiselle liikkeeseenlaskijalle kuuluvien tiedottamisvelvoitteiden rikkomisen perusteella, jos kyseinen vastuu ei kuulu kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua sopimusta koskevan asian alaan. Kantajan kotipaikan tuomioistuimet ovat saman 5 artiklan 3 alakohdan nojalla toimivaltaisia käsittelemään tällaisen kanteen vahingon ilmenemisen perusteella muun muassa silloin, kun väitetty vahinko toteutuu välittömästi kyseisellä kantajalla näiden tuomioistuinten tuomiopiiriin sijoittautuneessa pankissa olevalla pankkitilillä.

Neljäs kysymys

58 Kansallinen tuomioistuin kysyy neljännellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko silloin, kun kansainvälistä toimivaltaa arvioidaan asetuksen N:o 44/2001 perusteella, asiassa toimitettava kattava todistelu sellaisten kiistanalaisten tosiseikkojen osalta, jotka ovat merkityksellisiä sekä toimivaltaisuutta koskevan kysymyksen että vedotun oikeuden olemassaolon kannalta, vai onko pikemminkin katsottava, että toimivaltaisuudesta päätettäessä on pidettävä lähtökohtana yksinomaan pääasian kantajan väitteiden oikeellisuutta.

59 On kiistatonta, ettei asetuksessa N:o 44/2001 nimenomaisesti täsmennetä sen valvontavelvollisuuden laajuutta, joka kansallisilla tuomioistuimilla on, kun ne tarkistavat, ovatko ne kansainvälisesti toimivaltaisia.

60 Kyse on näet kansalliseen prosessioikeuteen liittyvästä seikasta, jota kyseisellä asetuksella ei ole tarkoitus yhdenmukaistaa (ks. vastaavasti tuomio *G, C-292/10*, EU:C:2012:142, 44 kohta), mutta asian kannalta merkityksellisten kansallisten sääntöjen soveltamisella ei kuitenkaan saada aiheuttaa haittaa asetuksen N:o 44/2001 tehokkaalle vaikutukselle (ks. tuomio *Shevill ym., C-68/93*, EU:C:1995:61, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

61 Oikeuskäytännössä on katsottu oikeusvarmuuden tavoitteen vaativan, että kansallinen tuomioistuin voi helposti ratkaista oman toimivaltansa ilman että sen täytyisi tutkia pääasia (ks. tuomio *Benincasa, C-269/95*, EU:C:1997:337, 27 kohta). Oikeuskäytännössä on yhtäältä katsottu, että kun kyse on tämän vaatimuksen soveltamisesta pääasiassa kyseessä olevien erityistoimivaltojen puitteissa, tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi on saatettu sopimukseen perustuva riita-asia, voi jopa omasta aloitteestaan tarkistaa toimivaltansa olennaiset edellytykset sellaisten asianomaisen asianosaisen esittämien ratkaisevien ja merkityksellisten seikkojen nojalla, jotka osoittavat, että sopimus on olemassa taikka että sitä ei ole olemassa (tuomio *Effer, 38/81*, EU:C:1982:79, 7 kohta).

62 Unionin tuomioistuin on toisaalta erityisesti asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan osalta täsmentänyt, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, ei kansainvälisen toimivallan tarkistusvaiheessa arvioi kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, onko kanne otettava tutkittavaksi tai onko se perusteltu, vaan se toteaa ainoastaan ne liittymät tuomioistuinvaltioon, jotka kyseisen säännöksen nojalla ovat perusteena sen toimivallalle (tuomio *Folien Fischer ja Fofitec, C-133/11*, EU:C:2012:664, 50 kohta). Kun kyseinen tuomioistuin tutkii, onko se kyseisen säännöksen nojalla toimivaltainen, se saa olettaa, että kantajan esittämät, asian kannalta merkitykselliset väitteet sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun edellytyksistä pitävät paikkansa (tuomio *Hi Hotel HCF, C-387/12*, EU:C:2014:215, 20 kohta).

63 On syytä todeta, että velvollisuus toimittaa kattava todistelu jo menettelyn tässä vaiheessa siltä osin kuin kyse on sekä toimivaltaan että pääasiaan liittyvistä, asian kannalta merkityksellisistä tosiseikoista saattaisi haitata kyseisen asian tutkimista.

- 64 Vaikka asiaa käsittelevällä kansallisella tuomioistuimella ei siis olekaan velvollisuutta todistelun toimittamiseen toimivallan määrittämisvaiheessa, jos vastaaja kiistää kantajan väitteet, on syytä täsmentää, että sekä asetuksen N:o 44/2001 taustalla oleva asianmukaisen lainkäytön tavoite että sen riippumattomuuden kunnioittaminen, joka tuomioistuimella on tuomiovaltaansa käyttäessään, edellyttävät, että asiaa käsittelevä tuomioistuin voi tutkia kansainvälisen toimivaltansa kaikkien hallussaan olevien tietojen – tarvittaessa myös vastaajan kiistävien lausumien – valossa.
- 65 Edellä lausutun perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava siten, että kun toimivaltaa arvioidaan asetuksen N:o 44/2001 perusteella, asiassa ei tarvitse toimittaa kattavaa todistelua sellaisten kiistanalaisten tosiseikkojen osalta, joilla on merkitystä sekä toimivaltaisuuksia koskevan kysymyksen että vedotun oikeuden olemassaolon kannalta. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin tutkia kansainvälisen toimivaltansa kaikkien hallussaan olevien tietojen – tarvittaessa myös vastaajan kiistävien lausumien – valossa.

Oikeudenkäyntikulut

- 66 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei kantaja, joka on pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa kuluttajana hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta elinkeinonharjoittajalta tekemättä sopimusta velkakirjan liikkeeseenlaskijan kanssa – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava –, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseistä liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.**
- 2) **Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, ettei kantaja, joka on pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa hankkinut haltijavelkakirjan kolmannelta henkilöltä ilman, että velkakirjan liikkeeseenlaskija olisi vapaaehtoisesti antanut suostumusta kyseiseen kantajaan kohdistuvaan velvoitteeseen – mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava –, voi vedota kyseisessä säännöksessä säädettyyn toimivaltaan kyseistä liikkeeseenlaskijaa vastaan nostamassaan kanteessa, joka perustuu lainaehtoihin, tiedonanto- ja valvontavelvollisuuksien laiminlyöntiin sekä esitteeseen liittyvään vastuuseen.**
- 3) **Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että sitä sovelletaan kanteeseen, jossa vedotaan siihen, että todistuksen liikkeeseenlaskija on vastuussa siihen liittyvän esitteen perusteella ja myös muiden kyseiselle liikkeeseenlaskijalle kuuluvien tiedottamisvelvoitteiden rikkomisen perusteella, jos kyseinen vastuu ei kuulu kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetun sopimusta koskevan asian alaan. Kantajan kotipaikan tuomioistuimet ovat saman 5 artiklan 3 alakohdan nojalla toimivaltaisia käsittelemään tällaisen kanteen vahingon ilmenemisen perusteella muun muassa silloin, kun väitetty vahinko toteutuu välittömästi kyseisellä kantajalla näiden tuomioistuinten tuomiopiiriin sijoittautuneessa pankissa olevalla pankkitilillä.**

- 4) **Kun toimivaltaa arvioidaan asetuksen N:o 44/2001 perusteella, asiassa ei tarvitse toimittaa kattavaa todistelua sellaisten kiistanalaisten tosiseikkojen osalta, joilla on merkitystä sekä toimivaltaisuuksia koskevan kysymyksen että vedotun oikeuden olemassaolon kannalta katsoen. Asiaa käsittelevä tuomioistuin voi kuitenkin tutkia kansainvälisen toimivaltansa kaikkien hallussaan olevien tietojen – tarvittaessa myös vastaajan kiistävien lausumien – valossa.**

Allekirjoitukset